

ГОЛОТОВА Ірина Олександрівна,

молодший науковий співробітник Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України; вул. Грушевського, 4, Київ, 010001, Україна; тел. +380973643921; e-mail: rina.logos@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6721-1991>

**ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІЇ ПОЛЬСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ
М. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО КІНЦЯ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТ.**

Анотація. Актуальність статті зумовлена потребою дослідження антропонімії меншарних національних спільнот України. Ця стаття є першою спробою дослідження особливостей антропонімії польської громади міста Хмельницького наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. **Метою** дослідження є аналіз основних особливостей антропонімії польської громади міста Хмельницького за 30 років: у 1991–2020 роках. Цей аналіз передбачає порівняння кількісного та якісного складу особових імен, даних новонародженим у польській громаді Хмельницького в цей період, а також визначення частотності надання певних імен. **Об'єктом** вивчення стала персональна система іменування новонароджених у відбраному матеріалі — записах у свідоцтвах про хрещення дітей. Ці записи було надано двома католицькими храмами міста Хмельницького: в одному костелі за 1991–2019 рр., у другому — за 1997–2020 рр. **Предметом** дослідження в роботі визначено специфічні характеристики антропонімії сучасного молодого покоління етнічних поляків міста Хмельницького: тих, хто народився у період з 1991 до 2020 рр. включно. **Методологія** дослідження охоплює метод хронологічних розрізів, порівняльний метод та соціолінгвістичну реконструкцію. **Результати** дослідження можуть бути застосовані для подальших досліджень антропонімії мешканців України та персональних систем найменування національних спільнот України.

Ключові слова: українська мова, антропонім, ономастика, власне ім'я, особові імена, міжмовні контакти, мовна спільнота, польська етнічна громада Хмельницького.

Постановка наукової проблеми. Антропонімія поляків міста Хмельницького ще не була об'єктом спеціального лінгвістичного дослідження. У контексті відродження етнонаціональних спільнот України та виникнення нової української ідентичності викликають інтерес теми, пов'язані з формуванням мовного ландшафту поліетнічного середовища, способів репрезентації етнічної та мовної ідентичності представників меншинних спільнот, антропонімії меншинних спільнот та ін. Зважаючи

на тривалу історію українсько-польських історичних, культурних та мовних взаємин і побутування польської спільноти в Україні потребують вивчення питання міжкультурної комунікації, трансформації ідентичності поляків у сучасній Україні, ономастикону українсько-польського пограниччя й ареалу колишнього «мазурського поясу». Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення особливостей іменника меншинних спільнот в Україні.

Аналіз попередніх досліджень. Вивчення регіональних особливостей сучасного українського іменника ставало предметом дослідження багатьох українських учених, зокрема: Т. Буги (іменник Центральної Донеччини) [2]; О. Горобець (динаміка особових імен м. Хмельницького) [3]; Л. Кравченко та А. Борисюк (динаміка іменника села Городок Камінь-Каширського району Волинської обл.) [4]; О. Медведєвої (система особових імен українського Придунав'я) [5]; Н. Свистун (динаміка особових імен м. Тернополя) [6]; О. Черноус (іменник м. Кіровограда) [7]; І. Шолі (іменник м. Ужгорода) [8] та ін. Українсько-польські зв'язки в антропонімії ставали предметом зацікавлення О. Баранівської [1] та І. Митнік [9]. Як слушно зауважують Л. Кравченко та А. Борисюк, «функціонування власних імен залежить не тільки від мовних законів, але й від різних позамовних чинників — соціально-історичних, культурних, правових. Суспільні зміни найчастіше відбиваються на особових іменах людей» [4, с. 265]. За твердженням І. Митнік, імена зазвичай перебували на першому місці в антропонімії формулі, нерідко виконуючи функцію єдиного елементу ідентифікації [9, с. 19]. За спостереженнями О. Горобець, в антропонімії українців і поляків м. Хмельницького 1905 р. траплялися імена, властиві лише українцям, імена, характерні лише для поляків та імена, притаманні як українцям, так і полякам [3, с. 121].

Формулювання завдань. Пропонована стаття є першою спробою дослідження особливостей антропонімії польської спільноти м. Хмельницького кінця ХХ — початку ХХІ ст. Дослідження локальних особливостей сучасної антропонімії поляків м. Хмельницького вирішує низку теоретичних і практичних питань, пов'язаних із формуванням іменника меншинних спільнот України та вивченням особливостей сучасного іменника України на регіональному рівні. Метою статті є аналіз основних особливостей антропонімії польської громади міста Хмельницького за 30 років: у 1991–2020 роках. Досягнення поставленої мети передбачає виконання низки завдань: порівняти кількісний і якісний склад особових імен; виокремити частотні десятки особових імен, наданих новонародженим у кожному з двох обраних римо-католицьких костелів м. Хмельницького: Святої Ганни (костел 1) і Непорочного Серця Святої Діви Марії (костел 2); визначити основні особливості структури іменника польської спільноти міста. Об'єктом дослідження є персональна система іменування новонароджених у відібраному матеріалі — записях у свідоцтвах про хрещення дітей. Записи було надано двома католицькими храмами: в першому костелі за 1991–2019 рр., у другому — за 1997–2020 рр. Предметом дослідження в роботі визначено специфічні характеристики антропонімії сучасного молодого покоління етнічних поляків міста Хмельницького: тих, хто народився у період з 1991 до 2020 рр. включно. **Методологія** дослідження включає метод хронологічних розрізів, порівняльний метод та соціолінгвістичну реконструкцію.

Виклад основного матеріалу. Обираючи римо-католицькі костели для зіставлення особових імен представників польської спільноти м. Хмельницького, ми послуговувалися історичним, територіальним і мовним критеріями. За історичним критерієм, костел Св. Ганни є найстарішим, а костел Непорочного Серця Св. Діви Марії — найновішим римо-католицьким храмом у м. Хмельницькому. За територіальним критерієм, костел Св. Ганни розташований у місці компактного, а Непорочного Серця Св. Діви Марії — у місці дисперсного проживання польської спільноти м. Хмельницького. Мовний критерій виявляється в тому, що прихожани храму Св. Ганни в повсякденному житті послуговуються, здебільшого, російською та польською мовами, а прихожани храму Непорочного Серця Св. Діви Марії — українською мовою. Вагому роль відіграє національність священнослужителів. Священники костелу Св. Ганни є поляками, а Непорочного Серця Св. Діви Марії — українцями, що має вплив на творення та побутування в комунікативній практиці фонетичних варіантів імен.

Застосовуючи методику виокремлення частотних і нечастотних імен, увесь зібраний матеріал поділяємо на два зрізи, що відповідають двом костелам, у яких зафіксовано імена: 1991–2019 — костел Св. Ганни (1) — та 1997–2020 рр. — костел Непорочного Серця Св. Діви Марії (2). Співставляючи частоту вживання певних імен, склад частотних десятків і репертуар рідковживаних імен, ми виокремлюємо та характеризуємо основні особливості антропонімії поляків м. Хмельницького, народжених у 1991–2020 рр.

На зрізі народжених у 1991–2019 рр. хлопчиків у костелі 1 зафіксовано 105 однокомпонентних і 38 двокомпонентних імен. До частотного десятка чоловічих імен костелу 1 зараховуємо антропоніми: *Олександр* (6,6 %), *Владислав* (6,3 %), *Андрій* (5,4 %), *Дмитро* (5,1 %), *Максим* (4,8 %), *Денис* (4,3 %), *Вадим* (3,8 %), *Артем* (3,4 %), *Богдан* (3,4 %), *Ярослав* (3,4 %). До високочастотних належать імена: *Віталій* (2,6 %), *Олег* (2,5 %), *Роман* (2,4 %), *Володимир* (2,3 %), *Сергій* (2,1 %), *Ілля* (1,9 %), *Павло* (1,8 %), *Назар* / *Назарій* (1,8 %), *Артур* (1,75 %), *Ростислав* (1,7 %), *В'ячеслав* (1,6 %), *Давид* (1,5 %), *Іван* (1,5 %), *Євген* / *Євгеній* (1,5 %), *Данило* і різні варіанти (1,4 %), *Віктор* (1,1 %), *Михайло* (*Нікіта*) (1,1 %), *Матвій* (1,1 %). Середню частотність мають

антропоніми: *Антон, Костянтин, Михайло* (1 %), *Ігор, Марк / Марек, Руслан, Юрій, Ян* (0,9 %). До низькочастотних зараховуємо: *Валентин, Валерій, Олексій, Станіслав, Тимофій* (0,7 %), *Арсен, Кирило, Микола, Мирослав* (0,5 %), *Анатолій, Святослав* (0,4 %), *Гліб, Дамир, Едуард, Макар* (0,4 %), *Адам, Адріан, Петро, Стефан / Степан, Тарас, Тимур* (0,3 %), *Борис, Василь, Єгор, Захар / Захарій, Леонід* (0,2 %), *Лук'ян* у записі *Лук'ян* (0,2 %), *Любомир, Людвіг, Максиміліан* у записі *Максимільян* (0,2 %), *Мар'ян* у записі *Мар'ян* (0,2 %), *Мирон, Орест, Остап, Роберт* (0,2 %). Групу одиничних становлять такі імена: *Августин, Авдій, Авраам, Богодар, Геннадій, Георгій, Григорій, Даніслав, Дем'ян (Дем'ян), Єремій, Єфрем, Ісай, Йосиф, Крістіан, Мілан, Никифор (Нікіфор), Олесь, Радмир (Радмір), Ринат, Савелій, Самуїл, Світозар (Светозар), Тадей, Устим, Фелікс, Юлій, Яків, Яромир* та іноземні *Габріель, Джованні, Івар, Ставрас і Юсуббува*. Як бачимо, основу чоловічого іменника новонароджених 1991–2019 рр. костелу 1 становлять традиційні українські християнські імена. Вагомою є частка слов'янських імен, окремі з яких: *Володимир, Вячеслав* — мають високу частотність. Рідковживаними є традиційні українські: *Григорій, Дем'ян, Єфрем, Лук'ян, Мирон, Никифор*, слов'янські: *Богодар, Даніслав, Мілан, Радмир, Світозар, Яромир*; біблійні: *Авраам, Ісай, Йосиф, Самуїл, Яків*; імена польської традиції: *Людвіг, Фелікс* — та іноземні: *Габріель, Джованні, Івар, Юсуббува*.

Розгалужену периферію пояснюємо тенденцією до вибору незвичних імен, що панує в Україні з початку ХХІ ст. Поряд із тим, чисельність українських традиційних, слов'янських та біблійних імен вказує на те, що обираючи ім'я хлопчику, батьки частіше вдаються до вибору незвичного імені з числа питомих, а не запозичених імен. Імена іноземних традицій потрапляють до іменника поляків м. Хмельницького внаслідок змішаних шлюбів із представниками інших національностей, котрі охрещують дітей у римо-католицьких костелах, при цьому обирають для найменування імена своїх національних традицій.

Новонародженим хлопчикам 1997–2020 рр., охрещеним у костелі 2 було надано 76 імен. Частотний десяток чоловічих імен костелу 2 становлять антропоніми: *Владислав* (6,6 %), *Олександр* (5,8 %), *Максим* (5,3 %), *Даніїл* (5,1 %), *Дмитро* (4,7 %), *Андрій* (4 %), *Ярослав* (3,8 %), *Богдан* (3,5 %), *Артем* (3,3 %), *Ілля* (3,3 %), *Назар* (3,3 %). Високу частотність мають імена: *Матвій* (3,1 %), *Іван* (2,6 %), *Михайло* (2,2 %), *Віталій* (2 %), *Марко* (2 %), *Роман* (2 %), *Тимофій* (1,8 %), *Павло* (1,8 %), *Денис* (1,6 %), *Антон* (1,5 %). До імен, які мають середню частотність, належать: *Артур, Бадим, Давид, Єгор, Ростислав* (1,3 %) та *Домінік, Кирило, Микола, Станіслав, Ян* (1,1 %). У групі імен із середньою частотністю спостерігаємо 3 з 8 антропонімів польської національної традиції: *Домінік, Станіслав, Ян*. Відсоток імен польської національної традиції у костелі 2 є високим: 8 антропонімів, що становить 10,7 % усіх наданих чоловічих імен. Іменами польської традиції названо 4,5 % новонароджених. На нашу думку, це може бути наслідком впливу двох протилежних тенденцій: з одного боку, відданість традиції, намагання через вибір імені виразити національну ідентичність, належність до польської спільноти та католицького віровизнання. З іншого боку, імена польської або католицької традицій інтенсивно входять до українського іменника впродовж останніх років як наслідок тенденції до вибору незвичних імен та процесу глобалізації, за якого імена, що первісно належали до певної національної чи релігійної традиції, стають транснаціональними іменами.

До групи низькочастотних у костелі 2 потрапляють імена: *Захар, Костянтин, Мирослав* (0,9 %), *Арсеній, Віктор, Володимир, Євген, Олексій, Юрій* (0,7 %), *Валентин, Валерій, Василь, Вячеслав, Гліб, Микита (Нікіта), Руслан, Сергій, Тимур (Тімур)* (0,6 %), *Анатолій, Едуард, Лука, Любомир, Олег, Орест, Остап, Петро, Святослав, Стефан, Яремій* (0,4 %). До одиничних належать як імена української, зокрема *Ігор, Лев, Макар, Тарас*, так і польської: *Богуслав, Еріх, Фелікс, Франциск* — та іноземних традицій, такі як: *Алан, Габріель, Дарій, Самсон*. Спостерігаємо імена *Ринат і Дамир*, зафіксовані у дев'янтному написанні *Рінат, Дамір*, що виникло під впливом російської мови, а також ім'я *Фліп*, яке можна кваліфікувати як ім'я польської та західноєвропейської традицій, українським відповідником якого є *Пилип*. За нашими спостереженнями, у складі низькочастотних та одиничних імен перебувають здебільшого іншомовні та іноземні імена, частина з яких увійшла до системи українського іменника на початку ХХІ ст. Крім того, в досліджуваний період, особливо впродовж 2001–2020 рр., актуалізується вживання імен польської національної традиції. У системі особових імен новонароджених костелу 1 (1991–2019 рр.) представлено 11 чоловічих імен польської національної традиції, що становить 10,6 % усіх імен, наданих новонародженим. Ними названо 3,1 % носіїв. Високу частотність мають імена *Ян* (0,9 %); *Станіслав* (0,7 %); *Едуард* (0,4 %). Для порівняння, у системі особових імен новонароджених костелу 2 (1997–2020 рр.) імена *Ян, Станіслав, Домінік* (1,1 %) та *Едуард* (0,4 %) так само належать до найбільш частотних імен польської традиції називання. Імена польської традиції представлені в іменниках обох костелів у складі низькочастотних та одиничних імен. У костелі 1 це імена: *Августин, Крістіан, Людвіг, Марек, Роберт, Тадей, Фелікс, Юлій*. У костелі 2 до таких імен належать: *Богуслав, Еріх, Фелікс, Франциск*.

Нижче спробуємо порівняти частотні десятки чоловічих імен, наданих новонародженим у 1991–2019 (костел 1) та 1997–2020 рр. (костел 2).

Як бачимо у таблиці 1, спільними для частотних десятків обох костелів є імена *Андрій, Артем, Богдан, Владислав, Дмитро, Максим, Олександр, Ярослав*. Іменами, представленими в частотному десятку лише костелу 1, є *Денис* та *Вадим*. Натомість до імен, представлених у частотному десятку лише костелу 2, належать *Даниїл, Ілля, Назар*. Популярність імен *Вадим* та *Денис*, що входять до частотного десятка імен костелу 1, притаманна періоду 1991–2010 рр. Тоді як імена *Даниїл, Ілля, Назар*, що належать до частотного десятка імен костелу 2, стали популярними у 2000–2020 рр. Загалом же, частотні десятки чоловічих імен костелів 1 і 2 збігаються на 80 %. Іменами, що демонструють високу частотність в обох аналізованих костелах, є *Віталій, Єгор, Матвій, Павло, Роман* та *Юрій*. Імена *Ілля, Назар / Назарій, Данило*, що є високочастотними в костелі 1, у костелі 2 належать до частотного десятка. Натомість імена *Артур, Давид, Ростислав*, що в костелі 1 належать до високочастотних, у костелі 2 мають середню частотність, а імена *Олег, Володимир, Сергій, В'ячеслав, Євген, Віктор, Нікіта*, високочастотні у костелі 1, у костелі 2 належать до низькочастотних. Імена *Марк (Марко)* та *Антон*, високочастотні в костелі 2, у костелі 1 належать до середньочастотних, а ім'я *Тимофій*, високочастотне в костелі 2, у костелі 1 є низькочастотним. Такі відмінності у складі іменника, на нашу думку, зумовлені тим, що імена, зафіксовані у костелі 1, охоплюють 1991–2019, а костелі 2–1997–2020 рр., тобто, в костелі 1 повніше представлені тенденції 1991–2000 рр., натомість імена костелу 2 зафіксовані, починаючи з 1997 р., відповідно, краще репрезентують тенденції 2000–2020 рр.

Найбільш чисельною та різноманітною за своїм складом як у костелі 1, так і в костелі 2 є група низькочастотних імен. Це пов'язуємо з тенденціями до вибору незвичних імен та низькою концентрацією іменника, за якої збільшується кількість імен, наданих новонародженим упродовж конкретного періоду і водночас зменшується кількість носіїв одного імені. До низькочастотних у костелі 1 належить 32, у костелі 2–29 чоловічих імен. Спільними для обох костелів у групі низькочастотних є імена: *Анатолій, Арсен, Валентин, Валерій, Василь / Василій, Гліб, Едуард, Захар / Захарій, Любомир, Мирослав, Олексій, Орест, Остап, Петро, Святослав, Стефан / Степан, Тимур*. Склад одиничних імен костелу 1 є різноманітнішим. Більшу частину одиничних імен, зафіксованих у костелі 1, становлять рідкісні імена, характерні для українського іменника. Натомість до складу одиничних імен костелу 2 входить значна кількість імен польської та іноземних традицій, як-от: *Алан, Богуслав, Габріель, Дарій, Еріх, Ринат, Самсон, Фелікс і Франциск*.

Жіночі імена

У системі особових імен новонароджених костелу 1 (1991–2019 рр.) зафіксовано 120 однокомпонентних та 42 двокомпонентних жіночих імен. До частотного десятка належать імена: *Анна / Ганна (7 %), Анастасія (6,8 %), Юлія (5,9 %), Вікторія (4,4 %), Аліна (4 %), Дарія / Дарина (4 %), Марія (3,7 %), Олена (3,6 %), Діана (3,4 %), Тетяна (3,3 %)*. Високу частотність мають імена: *Катерина (3 %), Яна / Яніна (2,9 %), Ірина (2,4 %), Христина (2,3 %), Наталія (2,2 %), Вероніка (2,2 %), Олександра (1,8 %), Ольга (1,8 %), Софія, Валерія (1,7 %), Ілона, Каріна (1,5 %), Єлизавета (1,4 %), Інна (1,2 %), Ангеліна, Єва (1 %)*. До імен із середньою частотністю належать: *Кароліна, Маргарита, Оксана, Соломія (0,9 %)*. До низькочастотних зараховуємо: *Марина, Поліна (0,7 %), Владислава, Іванна, Людмила, Марта, Мар'яна, Мілена / Мілана (0,6 %), Альбіна, Дана, Еліна, Емілія, Злата, Леся (0,5 %), Аліса, Анжела, Аріна, Віра, Любов, Сабріна, Світлана, Уляна (0,4 %), Божена, Віталіна, Глорія, Кіра, Лілія, Мальвіна, Надія, Регіна, Руслана (0,3 %), Алла, Аніта, Антоніна / Антонія, Барбара, Богдана, Валентина, Віта, Гелена, Данієлла, Евеліна, Камілія / Каміла, Лоліта, Мирослава, Ніна, Паула, Рената, Ярослава (0,2 %)*. До одиничних належать імена: *Августина, Агата, Адріана, Аміра, Анета, Аполлінарія, Асія, Богуслава, Божина, Варвара, Ванесса, Віліна, Віолета, Галина, Данута, Дебора, Домініка, Євангеліна, Еліза, Емма, Ерін, Інара, Ірена, Катаріна, Лариса, Летиція, Марлен, Марцеліна, Мішель, Моніка, Неоніла, Нора, Росина, Сабіна, Сніжана, Станіслава, Стефанія, Тамара, Тереза, Флоренсія, Юстина та Ярина*.

У системі особових імен новонароджених костелу 2 (1997–2020 рр.) спостерігаємо 86 жіночих імен. До частотного десятка належать: *Анна / Ганна (8 %), Марія (6,2 %), Анастасія (5,8 %), Софія (5,1 %), Катерина (4,7 %), Яна (4,7 %), Вікторія (4 %), Дарія (3,5 %), Соломія (3,3 %), Єва (3,1 %)*. До високочастотних зараховуємо імена: *Маргарита* у варіантах *Маргаріта / Ріта (2,4 %), Валерія (2,2 %), Вероніка / Ніка (2,2 %), Юлія (2 %), Діана (2 %), Злата (2 %), Поліна (2 %), Ангеліна (1,6 %), Каріна (1,6 %), Аліна (1,6 %), Єлизавета (1,6 %), Мілана (1,3 %), Олександра (1,3 %), Ольга (1,3 %), Тетяна (1,3 %)*. До імен із середньою частотністю належать: *Ірина (1,1 %), Евеліна (1,1 %), Олена (0,9 %), Іванна (Івана) (0,9 %), Владислава (0,9 %), Христина (Крістіна) (0,9 %)*. Як низькочастотні кваліфікуємо імена: *Аліса, Альбіна, Амелі, Аріна, Емілія,*

№	Чол. Костел 1	Чол. Костел 2
1	Олександр (6,7 %)	Владислав (6,6 %)
2	Владислав (6,3 %)	Олександр (5,8 %)
3	Андрій (5,7 %)	Максим (5,3 %)
4	Дмитро (5,1 %)	Даниїл (5,1 %)
5	Максим (5 %)	Дмитро (4,7 %)
6	Денис (4,3 %)	Андрій (4 %)
7	Вадим (3,8 %)	Ярослав (3,8 %)
8	Артем (3,4 %)	Богдан (3,5 %)
9	Богдан (3,4 %)	Артем (3,3 %)
10	Ярослав (3,4 %)	Ілля (3,3 %)
11		Назар (3,3 %)

Кароліна, Кіра, Людмила, Мирослава, Юліана (0,7 %); *Богдана, Віталіна, Глорія, Домініка, Еліна, Ілона, Інна (Іна), Марина (Маріна), Наталія, Ніколь, Ніна, Оксана, Світлана та Тереза* (0,4 %). Склад одиничних жіночих імен, зафіксованих у костелі 2, є надзвичайно строкатим. По одному носієві мають традиційні імена: *Варвара, Віра, Ельвіра, Емма, Євангеліна, Євгенія, Ларія, Клара, Ксенія, Леся, Марта, Мар'яна, Михайліна* у варіанті *Михайліна, Павліна, Уляна*, гіпокористики *Віола, Дана, Ліна*; ідеологічно забарвлене *Владлена*; імена польської традиції: *Августина, Аделіна, Аніта, Беата, Лаура, Сільвія, Станіслава* та іншомовні: *Данієля, Еміка, Ноємі, Сабріна, Сюзанна (Сюзана)*.

До складу жіночих імен, наданих новонародженим у костелі 1, увійшло 30 національно маркованих імен, що становить 27,2 % усіх наданих імен. Вони охоплюють 10,8 % носіїв. Найбільш частотними є імена *Яна / Яніна* (2,9 %); *Кристіна* (1,7 %); *Ілона* (1,5 %). Низьку частотність мають імена *Альбіна* (0,5 %); *Емілія* (0,5 %); *Божена* (0,3 %); *Мальвіна* (0,3 %); *Регіна* (0,3 %); *Аніта* (0,2 %); *Барбара* (0,2 %); *Гелена* (0,2 %); *Евеліна* (0,2 %); *Камілія / Каміла* (0,2 %). До одиничних належать: *Августина, Анета, Богуслава, Божина, Данута, Дебора, Домініка, Еліза, Ірена, Марлен, Марцеліна, Нора, Росина, Станіслава, Тереза, Флоренсія*. У системі жіночих особових імен костелу 2 нараховуємо 14 імен польської національної традиції, що становить 16,3 % усіх жіночих імен. Ними названо 50 новонароджених, тобто 11,1 % усіх новонароджених дівчаток. Найбільш частотним є ім'я *Яна* (4,7 %), що потрапляє до частотного десятка. Ім'я *Евеліна* (1,1 %), уживання якого актуалізувалось упродовж 2001–2020 рр., має середню частотність. Однак більшість імен польської традиції належать до низькочастотних, як-от: *Альбіна* (0,7 %), *Емілія* (0,7 %), *Домініка* (0,4 %), *Ілона* (0,4 %), *Тереза* (0,4 %) та одиничних: *Августина, Аделіна, Аніта, Беата, Лаура, Сільвія, Станіслава*. До імен іноземних традицій належить 8 (9,3 %) жіночих імен, зафіксованих у костелі 2. Усі вони мають низьку частотність, зокрема: *Амелі* (0,7 %), *Глорія* (0,4 %), *Ніколь* (0,4 %), або є одиничними: *Данієля, Еміка, Ноємі, Сабріна, Сюзанна*.

Нижче порівняймо частотні десятки жіночих імен, наданих у костелі 1 та костелі 2.

№	Жін. Костел 1	Жін. Костел 2
1	Анна (7,3 %)	Анна (7,7 %), Ганна (0,2 %) Разом (8 %)
2	Анастасія (6,8 %)	Марія (6 %), Марічка (0,2 %) Разом (6,2 %)
3	Юлія (5,9 %)	Анастасія (5,75 %)
4	Вікторія (4,4 %)	Софія (5,1 %)
5	Аліна (4 %)	Катерина (4,7 %)
6	Дарія (4 %)	Яна (4,7 %)
7	Олена (3,8 %)	Вікторія (4 %)
8	Марія (3,7 %)	Дарія (3,5 %)
9	Діана (3,4 %)	Соломія (3,3 %)
10	Тетяна (3,3 %)	Єва (3,1 %)

Спільними для частотних десятків обох костелів є імена *Анна, Анастасія, Вікторія, Дарія, Марія*. Частотні десятки жіночих імен костелів 1, 2 збігаються на 50 %. Іменами, що належать до частотного десятка лише в костелі 1, є: *Аліна, Діана, Олена, Тетяна, Юлія*. Імена, представлені лише в частотному десятку костелу 2: *Єва, Катерина, Соломія, Софія, Яна*. Ці відмінності пояснюємо тим, що імена костелу 1 більшою мірою відображають тенденції 1991–2000 рр., а імена костелу 2–2001–2020 рр., про що вже йшлося вище. Є й суто лінгвістичний чинник, що спричиняє ці особливості. Популярність жіночих імен має хвилеподібний характер та є менш стійкою і тривалою, ніж популярність чоловічих імен. Відповідно, у системі жіночих імен оновлення частотного десятка відбувається швидше, ніж у системі чоловічих. Імена *Ангеліна, Валерія, Вероніка, Єлизавета, Каріна, Олександра, Ольга* увійшли до складу високочастотних в обох костелах. Імена

Єва, Катерина, Софія, Яна, високочастотні у костелі 1, у костелі 2 належать до частотного десятка. А імена *Аліна, Діана, Тетяна, Юлія*, що входять до частотного десятка імен костелу 1, у костелі 2 належать до високочастотних. Імена *Олена, Ірина*, що входять до частотного десятка (*Олена*) та високочастотних (*Ірина*) у костелі 1, у костелі 2 мають середню частотність. Як свідчить аналізований матеріал, популярність імені *Олена* припадає на 1960-ті — 1990-ті роки, в той час як після 2001 року ім'я поступово втрачає свою частотність. Пік популярності імені *Ірина* сягає 1990-х років, після чого його частотність знижується. Натомість імена *Маргарита, Соломія* набувають популярності у 2000–2020 рр.. Імена *Аліса, Альбіна, Аріна, Богдана, Віталіна, Глорія, Емілія, Кіра, Людмила, Марина, Мирослава, Ніна, Світлана* належать до низькочастотних в обох костелах. Імена *Марина, Ніна, Оксана, Світлана* є традиційними українськими іменами, популярними у ХХ ст. Однак, в аналізований період уже не є актуальними, їх надають новонародженим усе рідше. Імена *Аліса, Аріна, Кіра, Мирослава*, навпаки, починають повертатися до активного вжитку та набувають дедалі більшої популярності. Імена *Поліна, Мілана, Злата*, що належать до низькочастотних у костелі 1, у костелі 2 потрапляють до складу високочастотних, а імена *Владислава, Іванна, Евеліна* — із низькочастотних до середньочастотних імен. Імена *Августина, Віолета / Віола, Євангеліна / Євангеліна, Емма, Станіслава* в обох костелах увійшли до складу одиничних. Нечастотними в обох аналізованих костелах є імена *Варвара, Віра, Дана, Данієла / Данієлла / Данієля, Леся, Марта, Мар'яна, Сабріна, Уляна*. Більшість із них, за винятком імен *Сабріна та Данієлла*, є традиційними українськими іменами, які не були популярними впродовж досліджуваних років. До імен, зафіксованих лише в костелі 2, зараховуємо традиційні українські *Ельвіра, Євгенія, Ларія, Ксенія, Клара, Михайліна, Павліна*; імена польської традиції *Аделіна, Беата, Лау-*

ра, Сільвія, ідеологічно забарвлене Владлена, етимологічні дублети Даніеля, Сюзанна та новітні запозичення Еміка, Ноемі. Обираючи ім'я, батьки не звертають достатньої уваги на походження імені, прикладами чого слугують новітні запозичення Еміка та ідеологічно забарвлене Владлена. Запозичення Еміка з'явилося як псевдонім британської співачки Еми Джолі. Щодо імені Владлена, критерієм його вибору, ймовірно, слугували індивідуальні вподобання, а не походження, внаслідок чого ім'я втрачає ідеологічне навантаження та мотиваційну прозорість через структурну подібність до традиційних імен.

Висновки Отже, порівняння систем особових імен, наданих новонародженим у двох римо-католицьких костелах міста Хмельницького упродовж 1991–2019 та 1997–2020 рр., засвідчує подібність складу іменників та відповідність іменників поляків на локальному рівні загальним тенденціям в українській антропонімії у період 1991–2020 рр. Частотні десятки чоловічих імен костелів 1, 2 збігаються на 80 %, що свідчить про усталеність позицій окремих особових імен, таких як Олександр, Владислав, Андрій, Максим, Дмитро та ін., у системі чоловічого іменника не лише польської спільноти, а й української антропонімії загалом. Система чоловічих особових імен є більш усталеною та традиційною, менш відкритою до інновацій, ніж система жіночих імен. Обираючи ім'я для хлопчика, батьки віддають перевагу традиційним іменам, внаслідок чого імена високої частотності та частотного десятка майже не змінюються впродовж усього аналізованого періоду. Поряд із цим, починаючи з 2001 року в Україні панує мода на незвичні імена, що спровокувало повернення застарілих, «забутих» імен, наприклад, Гліб, Матвій, Тимофій до активного вжитку та входження до системи українського іменника численної кількості запозичень, зокрема Ільдар, Дамир, Тимур, Алан тощо.

У системі жіночого іменника спостерігаємо меншу усталеність якісного складу, меншу відданість традиціям. Склад частотних десятків жіночих імен у костелах 1, 2 збігається лише на 50 %, що, на нашу думку, зумовлено більшою відкритістю до запозичень та інновацій та швидшою зміною моди на конкретні імена в системі жіночих імен. Обираючи ім'я для дівчинки, батьки, насамперед, зважають на естетичний критерій, а також сучасність, оригінальність імені, а не його традиційність. Ось чому в системі жіночих імен більше інновацій та запозичень порівняно з чоловічою. Значна кількість жіночих імен має хвилеподібну популярність, за якої ім'я є популярним упродовж короткого періоду, після чого витісняється іншими іменами, які так само популярні недовго. Для жіночого іменника ця тенденція характерна більшою мірою, ніж для чоловічого. Унаслідок цього імена, популярні в 1990-ті роки, вже не сприймають як актуальні в період 2001–2020 рр., що спричинило оновлення частотних десятків жіночого іменника. Помічаємо ще одну закономірність, що спричиняє відмінності якісного складу систем чоловічих і жіночих особових імен. Мода на рідкісні, екзотичні імена на початку ХХІ ст. спонукає батьків обирати незвичні імена як для хлопчиків, так і для дівчаток. Однак, обираючи відповідне ім'я хлопчику, батьки частіше звертаються до фонду традиційних імен (якщо не української, то польської традиції), відшукуючи застарілі імена як слов'янського (Світозар, Богодар, Богуслав, Радомир), так і християнського походження (Никифор, Мирон, Лук'ян, Лука, Савелій), які на сучасному етапі сприймають як рідкісні. Тоді як для називання дівчинки частіше звертаються до фонду екзотичних, іншомовних імен, притаманних іноземним традиціям (Августина, Інара, Марцеліна, Ноемі), вдаються до вибору транснаціональних імен (Амелі, Ванесса, Глорія, Дебора, Мішель, Ніколь, Сабріна). Іноді, прагнучи обрати екзотичне ім'я, батьки вдаються до вибору ідеологічно забарвлених імен, наприклад Віліна, Владлена, Марлен, які на сучасному етапі втрачають ідеологічне навантаження через структурну подібність до традиційних імен, обирають імена історичних і міфологічних персонажів: Дарій, Самсон, а також використовують для найменування дитини сценічне ім'я, як-от ім'я Еміка, надане на честь псевдоніму британської співачки Емми Джолі. Загалом, початок ХХІ ст. можна вважати новим етапом в українській антропонімії, адже цього періоду притаманні тенденції, нехарактерні для антропонімікону ХХ ст.: низька концентрація іменника, розгалужена периферія, значна кількість запозичень, транснаціональних імен, іншомовних, зокрема польських, англійських, латинських, французьких варіантів імен, актуалізація уживання та повернення до активного вжитку застарілих імен, що взагалі не зафіксовані у II пол. ХХ ст. Це, серед іншого, спричиняє й оновлення якісного складу частотних десятків імен, зростання частотності імен, непопулярних у ХХ ст., таких як Єва, Соломія, Поліна, Аріна, Софія, Маргарита. Репрезентація імен польської та іноземних традицій в обох костелах є приблизно однаковою, що свідчить про однаковий рівень національної свідомості у спільноті поляків міста Хмельницького, незалежно від характеру проживання (компактно / дисперсно) та основної мови спілкування (російська / українська).

Л і т е р а т у р а

1. Баранівська О. Про польські прізвища (антропонімі гібриди) з формантами *-ik*, *-yk*, *(-czyk)*. *Студії з ономастики та етимології*. Київ, 2006. С. 3–9.
2. Буга Т. В. Динаміка жіночих особових імен (на матеріалі українсько-російського іменника Центральної Донеччини). *Мова*. 2012. № 18. С. 153–157. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mova_2012_18_40/

3. Горобець О. Особливості іменника м. Хмельницького у 1905 році. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2008. Вип. 12. С. 119–121. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24066/1/Оксана%20ГОРОБЕЦЬ.pdf>
4. Кравченко Л., Борисюк А. Динаміка іменника села Городок Камінь-Каширського району Волинської області (1860–2023 роки). *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія*. 2023. Вип. 2(50). С. 264–272.
5. Медведєва І. Ю. Антропонімічна мода на чоловічі імена, що обирали українці в сільській місцевості Українського Придніпров'я впродовж 1880–1998 рр. *Мова і культура*. Київ, 2012. С. 52–58.
6. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX ст. (чоловічий український та польський іменник). *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2011. Вип. 28. С. 418–423. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2011_28_116/
7. Черноус О. В. Динаміка особового іменника м. Кіровограда наприкінці XVIII ст. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2015. Вип. 13. С. 231–237. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2015_13_34/
8. Шоля І. С. Динаміка широковживаних жіночих імен Ужгорода впродовж XX століття. *Записки з ономастики*. 2022. № 25. С. 118–132.
9. Mytnik I. Antroponimia Wołyńia w XVI–XVIII wieku. Warszawa : Uniwersytet Warszawski, 2010. 412 s.

References

1. Baranivska, O. (2006), “About Polish surnames (anthroponymic hybrids) with formants -ik, -yk, (-czyk)”, *Studies in onomastics and etymology* [“Pro polski przizvyshha (antroponimni ghibrydy) z formantamy -ik, -yk, (-czyk)”, *Studii z onomastyky ta etymolohii*], Kyiv, pp. 3–9.
2. Buha, T. V. (2012), “Dynamics of women’s personal names (based on the material of the Ukrainian-Russian noun of the Central Donetsk region)”, *Mova / Language* [“Dynamika zhinochykh osobovykh imen (na materialy ukrainsko-rosiyskoho imennyka Centalnoi Donechchyny)”, *Mova*], Odesa I. I. Mechnykov National University, Astroprint publishing house, Odesa, Vol. 18, pp. 153–157. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mova_2012_18_40/
3. Horobets, O. (2008), “Peculiarities of the noun of Khmelnytsky in 1905”, *Modern Problems of Linguistics and Literary Studies* [“Osoblyvosti imennyka m. Khmelnytskoho u 1905 rotsi”, *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*], Uzhghorod, Vol. 12, pp. 119–121. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24066/1/Оксана%20ГОРОБЕЦЬ.pdf>
4. Kravchenko, L., Borysiuk, A. (2023), “Dynamics of the noun of the village of Horodok of the Kamin-Kashirsky district of the Volyn region (1860–2023)”, *Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Series Philology* [“Dynamika imennyka sela Horodok Kamin-Kashyrskoho raionu Volynskoi oblasti (1860–2023 roky)”, *Naukovyi visnyk Uzhghorodskoho universytetu, Seriya Filolohiia*], Uzhhorod, Vol. 2(50), pp. 264–272.
5. Medvedeva, I. Iu. (2012), “Anthroponymic fashion for male names chosen by Ukrainians in rural areas of the Ukrainian Danube region during 1880–1998”, *Language and culture* [“Antroponimichna moda na cholovichi imena, shcho obyraly ukraintsi v silskii mistsevosti Ukrainskoho Prydunavia vprodovzh 1880–1998 rr.”, *Mova i kultura*], Kyiv, pp. 52–58.
6. Svystun, N. O. (2011), “Dynamics of the anthroponymicon of the city of Ternopil of the XIX century (masculine Ukrainian and Polish nouns)”, *Scientific works of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, Philological Sciences* [“Dynamika antroponimikonu m. Ternopolia XIX st. (cholovychiy ukrainskyi ta polskyi imennyky)”, *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka, Filolohichni nauky*], Kamianets-Podilskiy, Vol. 28, pp. 418–423. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2011_28_116/
7. Chornous, O. V. (2015), “Dynamics of the personal noun of the city of Kirovograd at the end of the XVIII century”, *Philological Studies, Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University* [“Dynamika osobovoho imennyka m. Kirovohrada naprykintsi XVIII st.”, *Filolohichni studii, Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*], Kryvyi Rih, Vol. 13, pp. 231–237. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2015_13_34/
8. Sholia, I. S. (2022), “Dynamics of widely used female names of Uzhhorod during the twentieth century”, *Opera in Onomastica* [“Dynamika shyrokovzhyvanykh zhinochykh imen Uzhhoroda vprodovzh XX stolittia”, *Zapysky z onomastyky*], Odesa I. I. Mechnykov National University, Vol. 25, pp. 118–132.
9. Mytnik, I. (2010), *Antroponimia Wołyńia w XVI–XVIII wieku*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 412 p.

Iryna O. HOLOTOVA,

Junior researcher of the O. O. Potebnia Institute of Linguistics of the NAS of Ukraine; 4 Hrushevskiy Street, Kyiv, 01001, Ukraine, phone: +380973643921; e-mail: rina.logos@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6721-1991>

LOCAL PECULIARITIES OF THE ANTHROPONYMY OF THE POLISH COMMUNITY OF KHMELNYTSKYI AT THE END OF XX — EARLY XXI CENTURY

Summary. The **relevance** of the article is due to the need to study the anthroponymy of minority national communities of Ukraine. This article is the first attempt to study the peculiarities of the anthroponymy of the Polish community of the city of Khmelnytskyi in the late twentieth and early twenty-first centuries. The **purpose** of the study is to analyze the main features of anthroponymy of the Polish community of the city of Khmelnytskyi for 30 years: in 1991–2020. This analysis includes a comparison of the quantitative and qualitative composition of personal names given to newborns in the Polish community of Khmelnytskyi during this period, as well as determining the frequency of granting certain names. The **object** of study is the personal naming system of newborns in the selected **material** — entries in the baptism certificates of children. These records were provided by two Catholic churches in the city of Khmelnytskyi: in one church for 1991–2019, in the second — for 1997–2020. The **subject** of the study is the specific characteristics of anthroponymy of the modern

young generation of ethnic Poles of the city of Khmelnytskyi: those who was born between 1991 and 2020. The research **methodology** includes the method of chronological sections, the comparative method and sociolinguistic reconstruction. The **results** of the study can be applied for further research of anthroponymy of residents of Ukraine and personal naming systems of national communities of Ukraine.

Key words: the Ukrainian language, anthroponym, onomastics, proper name, personal names, interlingual contacts, language community, Polish ethnic community of Khmelnytskyi city.

Статтю отримано 28.09.2024 р.